

Τα δασικά προϊόντα των ελληνικών δασών και η ανάγκη για πιστοποίηση αιθοφορικής προέλευσης

16 Μαρ. 2020

Ιωάννης Κακαράς

Ομ. Καθηγητής ΤΕΙ, <http://users.teilar.gr/~kakararas>

<http://kakarasioannis.blogspot.gr>

Η Δασική Υπηρεσία από συστάσεώς της εφάρμοζε στην πράξη την αιθοφορική διαχείριση των δασών μας από τις αρχές του 20ου αιώνα, γι' αυτό και υπάρχουν δάση στην Ελλάδα μέχρι σήμερα.

Είναι ωστόσο απαραίτητο η διαδικασία αυτή να πιστοποιείται από έναν ανεξάρτητο Εθνικό Φορέα, τον υπό ίδρυση «Φορέα Δασικής Πιστοποίησης», ο οποίος θα πιστοποιεί τόσο την Αιθοφορική Διαχείριση των Δασών μας, όσο και την Αιθοφορική Προέλευση των Δασικών Προϊόντων. Όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες εφαρμόζουν στην πράξη την Δασική Πιστοποίηση. Το έργο αυτό ξεκίνησε στη χώρα μας με επαινετή δραστηριότητα της Δασικής Υπηρεσίας και του Ινστιτούτου Δασικών Μεσογειακών Οικοσυστημάτων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Δασική Υπηρεσία της χώρας μας από συστάσεώς της χρησιμοποιούσε τον όρο αιθοφορία και εφάρμοζε στην πράξη την αιθοφορική διαχείριση των δασών μας από τις αρχές του 20 ου αιώνα, γι' αυτό και υπάρχουν δάση στην Ελλάδα μέχρι σήμερα.

Στο πρόγραμμα που υλοποιούμε καλούμαστε να συντάξουμε και να εφαρμόσουμε πιλοτικά το εθνικό πρόγραμμα πιστοποίησης της αιθοφορικής διαχείρισης των ελληνικών δασών και της αιθοφορικής προέλευσης των δασικών προϊόντων (Εθνικό Πρόγραμμα Δασικής Πιστοποίησης PEFC*). Ποιά είναι τα δασικά προϊόντα των οποίων την πιστοποίηση αιθοφορικής προέλευσης πρέπει να εφαρμόσουμε; Από το δάσος παράγεται το ξύλο, και από αυτό με μηχανική και χημική κατεργασία παράγονται πάνω από δύο χιλιάδες προϊόντα, όπως: προϊόντα πριστής ξυλείας, στύλοι, ξυλοπλάκες, χαρτί, ρετσίνι, καρποί (κάστανα), πέλλετ, καυσόξυλα, αιθέρια έλαια, προϊόντα χημικής κατεργασίας, υγροποίησης και αεριοποίησης του ξύλου (νέφτι, κολοφώνιο, πυρολυτικό λάδι, ξυλαέριο). Υπάρχουν και άλλα μοναδικά προϊόντα του Ελληνικού δάσους, όπως μαστίχα Χίου, ρίζες ρεικιού (που παράγουν τα

* *Programme for the endorsement of Forest Certification*

καλύτερα καπνοσυρίγγια στον κόσμο), μέλι δασικών δένδρων και θάμνων, σαλέπι, μανιτάρια και πολλά άλλα.

Στην πράξη με την ίδρυση του Ελληνικού Εθνικού Φορέα Δασικής Πιστοποίησης θα ξεκινήσουμε από τα σπουδαιότερα δασικά προϊόντα, όπως τα προϊόντα δομικής ξυλείας που αναφέρθηκαν παραπάνω, αλλά και προϊόντα επίπλων, κατασκευών υπαίθρου κ.α. Όπως είναι γνωστό για την παραγωγή των προϊόντων αυτών χρησιμοποιούνται και άλλες πρώτες ύλες εκτός ξύλου όπως κόλλες, συντηρητικά, υλικά συνδέσεων, βαφές κ.α., και εφαρμόζεται συγκεκριμένη τεχνολογία παραγωγής για το κάθε προϊόν χωριστά, όπως επιβάλλει η επιστήμη της τεχνολογίας του ξύλου.

Πρέπει να γνωρίζουμε ότι για όλα τα δομικά προϊόντα ξύλου και όλες τις ξύλινες δομικές κατασκευές, είναι υποχρεωτική η εφαρμογή των αντίστοιχων Ευρωπαϊκών Προδιαγραφών (European Norms) σταδιακά από το 2004, με τήρηση συγκεκριμένου συστήματος συμμόρφωσης. Υποχρεωτική είναι επίσης και η τήρηση της κείμενης νομοθεσίας, που αφορά κάθε κράτος μέλος της Ε.Ε. χωριστά. Υποχρεωτική είναι επιπλέον για όλα τα δομικά προϊόντα ξύλου που διακινούνται σε χώρες της Ε.Ε. **η δήλωση Ευρωπαϊκής Συμμόρφωσης (CE)** του κατασκευαστή ότι το προϊόν συμμορφώνεται με τις ουσιαστικές απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας αναφορικά με την προστασία της υγείας, την ασφάλεια του χρήστη και την προστασία του περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια της χρήσης του. Η σήμανση CE είναι πιο εύκολο να εγκατασταθεί σε επιχειρήσεις που διαθέτουν ISO. Ωστόσο στην Ελληνική αγορά δεν τηρούνται αυτές οι υποχρεώσεις ικανοποιητικά.

Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουμε ως καταναλωτές ότι **η Δασική Πιστοποίηση Αειφορικής Προέλευσης των Δασικών Προϊόντων** έχει τα ακόλουθα **προαπαιτούμενα**: Όλα τα δομικά προϊόντα ξύλου για τα οποία ζητείται η Δασική Πιστοποίηση, αλλά και οι άλλες πρώτες ύλες που συμμετέχουν στην παραγωγή των δομικών προϊόντων ξύλου και κατασκευών ξύλου (συγκολλητικές ουσίες, εμποτιστικές ουσίες, βαφές κλπ) πρέπει στο σύνολό τους να έχουν παραχθεί με αυστηρή εφαρμογή των Κανονισμών της Ε.Ε. (European Norms), των απαιτήσεων της Ευρωπαϊκής Συμμόρφωσης (CE), όπου αυτή επιβάλλεται, και των Νόμων και κανονισμών του κράτους μέλους. **Δηλ. η Δασική πιστοποίηση των δασικών προϊόντων εκτός από την πιστοποίηση της αειφορικής προέλευσης, παρέχει μια μεγάλη εγγύηση, μια ομπρέλλα προστασίας και ασφάλειας για τον καταναλωτή, το περιβάλλον, τους εργαζόμενους, το δάσος. Με άλλα λόγια αποτελεί ίσως το σοβαρότερο τεκμήριο ποιότητας και αειφόρου ανάπτυξης.**

Συνεπώς όταν οι καταναλωτές αγοράζουν προϊόντα και κατασκευές ξύλου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να χρησιμοποιούν ως κριτήριο επιλογής μεταξύ των άλλων και την προέλευση των προϊόντων αυτών από αειφορικά διαχειριζόμενο δάσος. Αυτό σημαίνει ότι οι καταναλωτές έχουν συνειδητοποιήσει την τεράστια σημασία της αειφορίας των δασών μας και οι ίδιοι με την επιλογή τους προστατεύουν το δάσος. Σήμερα ξοδεύουμε τεράστια ποσά για καταστολή δασικών πυρκαγιών, οι οποίες προέρχονται από μας τους ίδιους. Όταν τα δάση Χαλεπίου και Τραχείας πέυκης στην Ελλάδα ρητινεύονταν (γιατί σήμερα σχεδόν δεν ρητινεύονται), δεν είχαμε πυρκαγιές

στα δάση αυτά, γιατί τα προστάτευαν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι σ' αυτά. Στη χρυσή 20ετία της Δασικής Υπηρεσίας 1960-1980, όπως την χαρακτήρισε ο Γιώργος Καρέτσος, στα δάση εργάζονταν υλοποιώντας την πολιτική της αειφορικής διαχείρισης των δασών μας, δεκάδες χιλιάδες δασεργάτες, υλοτόμοι, εργαζόμενοι στα δασικά φυτώρια, στις αναδασώσεις, στα τεχνικά έργα. Θυμάμαι ότι μόνο στο Δασαρχείο Καλαμπάκας εργάζονταν πάνω από 1500 δασεργάτες, οι οποίοι ταυτόχρονα ήταν οι αποτελεσματικότεροι φύλακες και προστάτες των δασών μας. Για το σύστημα της Δασικής πιστοποίησης υπάρχει μια έντονη και συνεχής παγκόσμια δραστηριότητα από την αγορά, τις κυβερνήσεις από τις βιομηχανίες, τους δασοκτήμονες, τις οργανώσεις πολιτών, τα κόμματα.

Μερικά απλά ερωτήματα με δεδομένες απαντήσεις: Θα υπήρχε ανάπτυξη στη Χίο επί εκατοντάδες χρόνια, αν δεν εφαρμόζονταν αειφορική διαχείριση των μαστιχόδεντρων (σκίνων); Για τους ίδιους λόγους θα υπήρχε ανάπτυξη στις περιοχές ρητίνευσης των πεύκων, στις περιοχές καλλιέργειας χριστουγεννιάτικων δένδρων, στις περιοχές συλλογής μανιταριών, αρωματικών φυτών, κάστανων, σαλιγκαριών, σαλεπιού, ...στις περιοχές όπου υπάρχει ορεινός τουρισμός, περιαστικό πράσινο, καλλιέργεια άγριας πέστροφας,... στις δασικές περιοχές όπου υπάρχει άγρια πανίδα, όπου λειτουργούν καταφύγια ζώων του δάσους; Προφανώς δεν θα υπήρχε ανάπτυξη και ζωή χωρίς το δάσος. Είναι λοιπόν πασιφανές, ότι πρέπει το συντομότερο δυνατό να τρέξουμε τις διαδικασίες για να εφαρμόσουμε στην πράξη το Πρόγραμμα Δασικής Πιστοποίησης.

Σήμερα η πλειονότητα των ελληνικών κατασκευαστικών επιχειρήσεων, σύμφωνα με την ισχύουσα Νομοθεσία της Ε.Ε. (η οποία είναι και ισχυρότερη της ελληνικής), δεν μπορούν να αναλάβουν μικρά και μεγάλα έργα, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, για τα οποία επιβάλλεται η προσκόμιση στοιχείων ότι οι πρώτες ύλες δασικών προϊόντων που χρησιμοποιούν (πριστή ξυλεία, δοκοί, ξυλοπλάκες, στύλοι..κ.α.) έχουν τη Δασική Πιστοποίηση. Π.χ. Μονάδες παραγωγής παιδικών χαρών, ξύλινων κατοικιών, επίπλων, ξύλινων κιβωτίων συσκευασίας, ξύλινων κουφωμάτων, ξύλινων στεγών, ξύλινων δομικών κατασκευών δημόσιων κτιρίων και έργων κ.α. ανήκουν σε αυτή την κατηγορία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Η Ελλάδα είναι έντονα ελλειμματική σε ξύλο. Σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT το 2017 η συνολική παραγωγή στρόγγυλης ξυλείας ήταν 1.092.000 m³. Από αυτά το 70% πήγε για καυσόξυλα, και το υπόλοιπο 30% για βιομηχανική ξυλεία. Πάνω από 2.000.000 m³ ισοδύναμης στρόγγυλης ξυλείας εισάγονται είτε σε συμπαγή μορφή είτε σε μορφή μεταποιημένων προϊόντων. Για τις εισαγωγές αυτές δαπανώνται ετησίως **1,5 δισεκατομμύρια ευρώ**. Η εγχώρια παραγωγή τεχνικά χρήσιμου ξύλου είναι περιορισμένη και καλύπτει μόνο το 1/3 των αναγκών της χώρας μας. Τα δεδομένα αυτά μπορεί να ανατραπούν μακροχρόνια με αειφορική διαχείριση των δασών μας, με αναδασώσεις (π.χ. με λεύκη και με κυπαρίσσι, το οποίο είναι το

καλύτερο δομικό ξύλο κ.α.), με καλύτερη εκμετάλλευση του ξύλου. Η λεύκη μέχρι και τη δεκαετία του 1970 εκαλλιεργείτο με πολύ καλά αποτελέσματα και τροφοδοτούσε βιομηχανίες προϊόντων και κατασκευών ξύλου.

Τα τελευταία 35 χρόνια παρατηρείται μια φθίνουσα πορεία σε ότι αφορά την ποιοτική αλλά και ποσοτική παραγωγή των δασικών προϊόντων στη χώρα μας, η οποία οφείλεται κύρια στη σταδιακή αλλαγή της δασικής πολιτικής από τα μέσα της δεκαετίας του 80 με λήψη αρνητικών μέτρων όπως: τη σταδιακή συρρίκνωση της Δασικής Υπηρεσίας και των Δασικών Συν/μών, τη μείωση της χρηματοδότησης, την κακοδιαχείριση των συνεταιριστικών βιομηχανιών ξύλου.

Τα τελευταία 2 χρόνια παρατηρείται μια μικρή σταδιακή ανάκαμψη του κλάδου ξύλου επίπλου. Στον Πίνακα 2 παρουσιάζεται ο αριθμός των επιχειρήσεων για τον κλάδο ξύλου και επίπλου για τα έτη 1984, 1988, 1992, 2013, 2017 και 2018. Είναι εμφανές, ότι σε αυτό το χρονικό διάστημα παρατηρήθηκε μια **μείωση κατά 18 φορές** των επιχειρήσεων Ξύλου και Επίπλου από 30.000 το 1984 σε 1670 το 2018 και **κατά 6 φορές** των εργαζομένων από 65.000 το 1984 σε 10.719 το 2018. Κύριο χαρακτηριστικό των επιχειρήσεων ξύλου επίπλου στην Ελλάδα είναι το μικρό μέγεθος του απασχολούμενου δυναμικού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Αριθμός Επιχειρήσεων – Εργαζομένων Ιδιωτ. Στον κλάδο Ξύλου Επίπλου και Χάρτου

ΈΤΟΣ	Αριθ. Επιχειρ. σε Δασοκομία-Υλοτομία	Αριθ. Βιομηχανιών Επίπλων	Αριθ. Βιομηχ. Ξύλου – προϊόντων Ξύλου	Αριθ. Βιομ. Χαρτοποιίας	Συν. Αριθμός Επιχειρήσεων όλων των κλάδων
1984		12.500 32.000 εργαζ	17.500 33.000 εργαζ		
1988		11.000 30.000 εργαζ	13.000 31.000 εργαζ.		
1992		10.000 28.500 εργαζ	12.000 29.000 εργαζ.		
2013	90	920	536	374	196.695
2017	104 462 εργαζ.*	994	599	384	247.236

		6.445 εργαζομ.	3.490 εργαζ.		
2018	113	1040	611		
	499 εργαζ.*	7.121 εργαζ.	3.598 εργαζ.		

(Πηγή Μελέτη Ι.Ο.Β.Ε. Στοιχεία ΕΣΥΕΑ, ΕΡΓΑΝΗ)

- Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μόνο στο Δασαρχείο Καλαμπάκας το 1980 εργάζονταν 1500 άτομα.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Είναι γεγονός ότι ευαισθητοποιημένοι πολίτες όταν αγοράζουν προϊόντα – κατασκευές που παράγονται από ξύλο ή προϊόντα ξύλου (έπιπλα, παιδικά παιχνίδια, δομική ξυλεία στέγης κ.α.) αναζητούν επίμονα τη ΔΑΣΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ. Κατά συνέπεια το θέμα της δασικής πιστοποίησης των δασικών προϊόντων αποκτά τεράστιο ενδιαφέρον, διότι δεν θα υπάρχει πρόοδος και ανάπτυξη των βιομηχανιών ξύλου χωρίς την πρώτη ύλη ξύλου, δηλ. χωρίς τη σιγουριά ότι τα δάση μας διαχειρίζονται αειφορικά, αλλά και τα δασικά προϊόντα μας προέρχονται από δάση που διαχειρίζονται αειφορικά. Αυτό το έχουν αντιληφθεί οι Βιομηχανίες Ξύλου και Ξύλινων Κατασκευών.

Η αλυσίδα της επιμέλειας (επιτήρησης) αναφέρεται τόσο στην πρώτη ύλη ξύλου αειφορικής διαχείρισης, όσο και στα στάδια παραγωγής προϊόντων και κατασκευών από πρώτες ύλες του δάσους και διάφορες άλλες πρώτες ύλες.

Ας παρακολουθήσουμε μια συγκεκριμένη ποσότητα κορμών οξιάς ή πεύκου παραγωγής ενός δημόσιου δασικού συμπλέγματος της χώρας μας στο πλαίσιο της Δασικής Πιστοποίησης, στην πορεία

- από το δάσος,
- στον έμπορο,
- στη Βιομηχανία παραγωγής προϊόντων ξύλου (πριστή ξυλεία επίπλων), ξανά στον έμπορο,
- στη βιομηχανία περαιτέρω κατεργασίας και παραγωγής επίπλων ή διαφόρων δομικών κατασκευών,
- στη συνέχεια πάλι στον έμπορο και τέλος

- στον καταναλωτή.

Σε κάθε κρίκο της πορείας της συγκεκριμένης ποσότητας ξυλείας πρέπει να υπάρχει πιστοποίηση τόσο της αειφορικής προέλευσης, αλλά να υπάρχουν και διαδοχικές πιστοποιήσεις τήρησης των Ευρωπαϊκών Κανονισμών (European Norms), της Ευρωπαϊκής Συμμόρφωσης (CE) και των Ελληνικών Νόμων, Οδηγιών, ΚΥΑ, που αφορούν όλες τις πρώτες ύλες δασικές και μη, με τις οποίες πιστοποιήσεις πιστοποιούνται: η καταλληλότητα άλλων πρώτων υλών εκτός του ξύλου, η ασφαλής χρήση των προϊόντων ξύλου και των κατασκευών ξύλου από μέρους του καταναλωτή, η μη πρόκληση αρνητικών συνεπειών στους εργαζόμενους και τέλος η μη ρύπανση του περιβάλλοντος κατά τη διαδικασία παραγωγής.

Ένα δεύτερο παράδειγμα:

Τι σημαίνει ένα προϊόν ξύλου π.χ. ένα νοβοπάν, να έχει το σήμα Δασικής Πιστοποίησης κατά PEFC; Σημαίνει ότι το νοβοπάν αυτό έχει ως πρώτη ύλη ξύλου ξυλοτεμαχίδια απο δασική βιομάζα, που προέρχεται απο δάση που διαχειρίζονται αειφορικά. Σημαίνει επίσης ότι και οι άλλες πρώτες ύλες που συμμετέχουν στο προϊόν είναι πιστοποιημένες, όπως κόλλα χωρίς έκλυση φορμαλδεΐδης (κατηγορία E1 ή E0, παραφίνη, εμποτιστικές αντιπυρικές ή ανθυγροσκοπικές χημικές ουσίες κ.α.) είναι πιστοποιημένες με Ευρωπαϊκές Νόρμες, με τεχνικές προδιαγραφές, ότι είναι αβλαβείς για το χρήστη, τον εργαζόμενο, για το περιβάλλον, ότι είναι κατάλληλες και αποτελεσματικές, άρα εγγυημένες ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Ανάλογο σκεπτικό έχουμε και για **το κόντρα πλακέ, για το OSB, την εμποτισμένη με άλατα ξυλεία δοκών, σανιδιών, καδρονιών για τη στέγη μας** κ.ο.κ. Άρα ο καταναλωτής έχει σοβαρό λόγο να προτιμά αυτό το προϊόν για κατασκευές στο σπίτι του, ενώ ταυτόχρονα ικανοποιεί και την επιθυμία του να προστατεύσει το δάσος γιατί δεν υπάρχει ζωή χωρίς αυτό. Αλλά και ο παραγωγός του προϊόντος έχει σοβαρό συγκριτικό πλεονέκτημα να πιστοποιηθεί ως Βιομηχανία ή ως έμπορος για την παραγωγή και διάθεση στην αγορά του συγκεκριμένου προϊόντος. Ο έμπορος που διακινεί τα προϊόντα και τις κατασκευές αυτές έχει επίσης συμφέρον να έχουν τη Δασική Πιστοποίηση, διότι γνωρίζει ότι αυτό αποτελεί κριτήριο επιλογής απο μέρους του αγοραστή.

Ένα τρίτο παράδειγμα Δασικής Πιστοποίησης δασικού προϊόντος

Τι σημαίνει ένα σαλόνι να έχει το σήμα PEFC; Σημαίνει κάτι ανάλογο. Δηλ. όλες οι πρώτες ύλες είναι πιστοποιημένες, οι κατασκευές είναι ασφαλείς για τον χρήστη, η παραγωγή τους δεν ρυπαίνει το περιβάλλον και δεν εγγυμονεί κινδύνους για τον άνθρωπο. Άρα και εδώ ο καταναλωτής έχει σοβαρούς λόγους να προτιμά το σαλόνι με την δασική πιστοποίηση. Το ίδιο σκεπτικό ισχύει και για χιλιάδες ξύλινες κατασκευές αλλά και για σύμμεικτες κατασκευές από προϊόντα ξύλου και άλλες πρώτες ύλες. Το ίδιο ισχύει και για **το πέλετ ως καύσιμο** σε σόμπες και τζάκια. Δηλ. ότι προέρχεται αποκλειστικά από δασική βιομάζα, χωρίς προσμίξεις τεμαχιδίων νοβοπάν, MDF, μελαμίνες, κόντρα πλακέ που περιέχουν κόλλες και άλλες

απαγορευμένες για καύσιμο σε σόμπες υλικά, ότι είναι αποξηραμένο στο 8% του ξηρού βάρους του ξύλου.

Συνοψίζοντας γίνεται κατανοητό ότι Η ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΑΣΩΝ και η ΔΑΣΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ κατά PEFC, ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΝΑ ΕΧΟΥΜΕ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ, ΣΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΣΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ.

Είναι μοναδική η ευκαιρία να ξεκινήσει σε στέριες βάσεις η υλοποίηση του δύσκολου και απαραίτητου έργου ΔΑΣΙΚΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ στη χώρα μας υπο την αιγίδα της Δασικής Υπηρεσίας. Η ίδρυση του Εθνικού Φορέα P.E.F.C. HELLAS απαιτεί την **ύπαρξη πολιτικής βούλησης**. Οι Δασολόγοι πρέπει να πείσουν τους Πολιτικούς μας για την σοβαρότητα του έργου. Βασική προϋπόθεση για την ολοκλήρωση του έργου και την εφαρμογή του στην πράξη είναι να **επανεέλθει η Δασική Υπηρεσία στο φυσικό της αντικείμενο και να υπάρξει πολιτική βούληση για αλλαγή της δασικής πολιτικής με ταυτόχρονη χρηματοδότηση από το κράτος.**

ΠΗΓΕΣ

- PEFC ST 2002:2013. Chain of Custody of Forest Based Products – Requirements.
 - Information Document PEFC/01-00-01. PEFC Chain of Custody ST – Introduction to changes.
 - Κόλλιας Ελ. 2012. Έρευνα της ελληνικής αγοράς πιστοποιημένων προϊόντων ξύλου αειφορικά διαχειριζόμενων δασών. Διδακτορική Διατριβή Α.Π.Θ.
 - Καλαπόδης Νικ., Κόλλιας Ελ. ΙΜΔΟ, 2019. Οδικός χάρτης για την πιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης των ελληνικών δασών και των προϊόντων ξύλου. Δημιουργία του ελληνικού συστήματος.
 - Κακαράς Ι. 1997. Πιστοποίηση ξύλου αειφορικής διαχείρισης στη Βιομηχανία. Επιστημονικό διήμερο Γεν. Γραμματείας Δασών και Φ.Π. Θεσ/νίκη 2-3 Απρ. 1997.
 - Καραστεργίου Σ, Κακαράς Ι, Ράμμου Αικ. και Παπαδόπουλος Αν., 2004: Υφιστάμενη κατάσταση και προοπτικές των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου στην περιοχή Τρικάλων, Καρδίτσας, Καλαμπάκας. Πρακτικά 1^{ου} Πανελληνίου Περιβαλλοντικού Συνεδρίου, Ορεστιάδα (Μάιος 2004).
-